

Bilvaskaksjonen 2015 i Kristiansand

Av Tore Magnussen

Tore Magnussen er biolog med master i økologi (2010) fra Universitetet i Oslo og Universitetssenteret på Svalbard. Han er nå ansatt som ingeniør i Kristiansand kommune teknisk sektor, avdeling for vann og avløp, seksjon avløp og miljø.

Artikkel basert på innlegg på Norsk vannforenings fagtreff 11. januar 2016.

Introduksjon

I 2015 samarbeidet Fylkesmannen i Vest-Agder med Kristiansand kommune om tilsynene under fjorårets bilvaskaksjon. Under aksjonen ble det avdekket feil og mangler knyttet til internkontroll og tilstand på oljeutskillere. Etter aksjonen ble gjennomført, er det blitt jobbet med å lukke de avvik som ble oppdaget og å få på plass utslippstillatelser for å regulere utslipp av oljeholdig avløpsvann i fremtiden. Samarbeidet var svært vellykket og virksomhetene følges nå tettere opp enn før.

Bakgrunn

I juni 2015 ble bilvaskaksjonen utført i Oslo, Stavanger, Bergen og Kristiansand. Aksjonen var et tilsynsprosjekt ledet av Miljødirektoratet i samarbeid med en representant fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus og en representant fra Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune. Hovedformålet var å kontrollere bilvaskebransjens etterlevelse av miljøregelverket. Aksjonen avdekket at bransjen generelt har et stort forbedringspotensial. I Kristiansand samarbeidet Fylkesmannen i Vest-Agder med Kristiansand kommune om den praktiske gjennomføringen av tilsynsaksjonen.

Historikk

Kommunen er forurensningsmyndighet for utslipp av oljeholdig avløpsvann fra bilvaskerier,

verksteder og en del andre virksomheter med haller for vedlikehold av biler. Der slike virksomheter skal etablere utslipp, skal de søke om tillatelse til dette fra kommunen. Gjennom utslippstillatelser kan kommunen stille vilkår til utslippet, for eksempel krav til rensetrinn, prøvetaking og årlig oversendelse av analyserapporter.

Før 2014 var det en generell mangel på slike tillatelser i Kristiansand. Der kommunen stilte krav ble dette stort sett gjort i byggesak, godkjenninger av avløpsanlegg, abonnementsvilkår og telefonsamtaler. Siden 90-tallet har mengden kommunale tilsyn til virksomheter med utslipp av oljeholdig avløpsvann gått ned og oppfølging og regulering av slike virksomheter har blitt sjeldnere. Dette ble omsider tatt tak i og siden høsten 2014 har Kristiansand kommune jobbet for å få utslippstillatelser på plass, både til eksisterende og nye utslipp.

Utslippstillatelser

Våren 2015 var kommunen i gang med arbeid for å få på plass utslippstillatelser og hadde derfor god oversikt over hvilke bilvaskerier som ikke hadde tillatelser. Disse bilvaskeriene ble kontaktet og oppfordret til å søke kommunen om utslippstillatelse. Søknadsskjemaer ble oversendt for å gjøre søknadsprosessen enklere.

Av de ti virksomhetene som ble besøkt under aksjonen, var det tre av dem som hadde kommunal utslippstillatelse. Flertallet av virksomhetene som manglet tillatelser, hadde levert inn søknad om utslippstillatelse innen aksjonen startet.

Tilsyn ble en god mulighet til å inspisere avløpsanlegg, prosedyrer og rutiner som en del av saksbehandlingen av disse søknadene.

Forberedelser

De involverte i aksjonen fra Miljøvernnavdelingen ved Fylkesmannen i Vest-Agder var Erling Nitter Dalen og Lisbeth Schnug. Leder for miljøvernnavdelingen, Thore Egeland, var også med på de to første tilsynene, blant annet for å veilede. Fra Kristiansand kommunes seksjon for Avløp og Miljø, deltok Tore Magnussen (artikkelforfatter). Før aksjonen startet, ble det oversendt informasjon fra Miljødirektoratet, blant annet en sjekkliste med spørsmål som tok opp de mest sentrale temaene for tilsynsaksjonen. Det ble så valgt ut 11 bilvaskerier i kommunen og disse ble varslet om kommende tilsyn.

For opplæring og for å etablere en felles tilsynsrutine, ble det bestemt at de to første tilsynene skulle gjøres samlet. De resterende tilsynene ble delt mellom Lisbeth Schnug og Erling Nitter Dalen fra fylkesmannen. Tore Magnussen fra kommunen var med på samtlige tilsyn med unntak av ett.

Internkontroll

Foruten ett tilfelle der vaskerilokalet var forlatt ble tilsyn utført ved alle virksomhetene. Syv av virksomhetene var bensinstasjoner med automatisert vaskehall. Felles for mange av bensinstasjonene var at internkontrollen var utarbeidet sentralt. Ofte førte dette til at lokale forhold, som utslipp av bensin eller vaskemidler til overvannskummer, ble utelatt fra risikovurderinger for ytre miljø.

Daglige ledes kjennskap til internkontroll var ofte manglende. Flere kunne ikke vise til deklarasjonsskjema for farlig avfall eller dokumentasjon som viste at oljeutskillere overholdt utslippskrav på 50 mg olje per liter avløpsvann.

De store bensinstasjonskjedene, eksempelvis Shell, hadde byttet til Svanemerkede vaskemidler og de fleste oppfylte kravet om substitusjonsvurdering av vaskemidler.

Oljeutskillere der lokk mangler på utløpskassen oppe til høyre i bildet.

Oljeutskillere

Samtlige av virksomhetene hadde oljeutskillere for å rense olje fra avløpsvannet. Noen av disse manglet lokk på utløpskassen. Det var derfor mulig for olje å renne ut av oljeutskilleren dersom denne skulle bli overfylt med vann. Dette er et vanlig problem med oljeutskillere installert før 2004 og bryter med krav om at renseinnetning skal være sikret mot akutte utslipp.

Oljeutskillerne ved to av virksomhetene hadde utslipp til pumpekum som pumpet avløpsvannet videre til kommunalt ledningsnett. En pumpekum er en kum med en pumpe i bunnen som begynner å pumpe vannet ut av kummen i det vannmengden når et visst nivå. I begge tilfellene var pumpekummene kalibrert til å begynne for sent. Vannet ble ikke pumpet videre før det lå høyt i pumpekummen og da ble

også nivået for høyt i oljeutskilleren. Dette medførte fare for akutte utslipp.

Oppfølging

Fylkesmannen i Vest-Agder hadde ansvar for skriving av tilsynsrapport og levering av denne til virksomhetene og bilvaskaksjonens prosjekt-

ledelse ved Miljødirektoratet. Kommunen fullførte saksbehandlingen av utslippstillatelser til virksomhetene som blant annet inneholder krav om årlig innlevering av tilstandsrapport og analyser av utslipp fra oljeutskillere. I ettertid har dette avdekket avvik som ikke ble oppdaget under tilsynene.